

เฉลย ประโยค ๑ - ๒
และเปรียญตรี ปีที่ ๑ - ๒

แปล มคอเป็นไทย
สอบ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘

แปล โดยพยัญชนะ

๑. อถ นั (เถร) สตถา ปฏิสันถาริ กตฺวา อาห สุวโจ นุ โข เต สาริปุตฺต
อนฺเตวาสิโกติ ฯ อาม ภนฺเต อติวีย สุวโจ กิสฺมิณฺจ โทเส วุจฺจมานเปี น กุฑฺชปฺพุโพติ ฯ
สาริปุตฺต เอวฺรุเป สพุธิวิหาริกะ ลภมาโน กิตฺตเก คณฺเหยฺยาสิตี ฯ ภนฺเต พหุเกปิ
คณฺเหยฺยามวาติ ฯ

อถกทิวสั ฆมฺมสภายั ภิกฺขุ กถั สมฺภูจฺจาเปสฺสุ สาริปุตฺตตฺเถโร กิร กตฺถณฺญ กตฺเวที
กฏฺจฺจุภิกฺขามตฺตํ อุปการิ สริตฺวา ทุคฺคตฺพฺราหฺมณั ปพฺพาเชตี ราชตฺเถโรปิ โอิวาทกฺขโม
โอิวาทกฺขมเมว ลภิติ ฯ สตฺถา เตสั กถั สุตฺวา น ภิกฺขเว อิทาเนว ปุพฺเพปิ สาริปุตฺโต กตฺถณฺญ
กตฺเวทีเยวาทิ วตฺวา ตมตฺถํ ปกาเสตฺถุ

อลีนจิตฺตํ นิสฺสาย	ปหฺภูจฺจา มหตี จมฺม
โกสถํ เสนาสนฺตฺถุจฺจ	ชีวกุคฺคาหํ อคาหยิ
เอวํ นิสฺสยสมฺปนฺโน	ภิกฺขุ อารทฺธวิริโย
ภายั กุสถํ ฆมฺมํ	โยคกฺขเมมฺมสฺส ปตฺติยา
ปาปุณฺเณ อนฺุพฺพุเพน	สพฺพสัโยชนกฺขยฺนติ

อิมสฺมี ทฺกนฺิปาเต อลีนจิตฺตชาตกั วิตฺถารเตตฺวา กเถสิ ฯ

เฉลย ประโยค ๑ - ๒
และเปรียญตรี ปีที่ ๑ - ๒

แปล มคอเป็นไทย

แปล โดยพยัญชนะ

๑. ครั้งนั้น อ. พระศาสดา ทรงกระทำแล้ว ซึ่งปฏิสันถาร ตรัสแล้วว่า คุณก่อน
สารีบุตร อ. อันตวาสิก ของเธอ เป็นผู้อันบุคคลพึงว่าได้โดยง่ายหรือหนอแล ย่อมเป็น ดังนี้
กะพระเถระนั้น ๆ อ. พระเถระนั้น กราบทูลแล้วว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระเจ้าข้า อ. อันตวาสิก
ของข้าพระองค์ เป็นผู้อันบุคคลพึงว่าได้โดยง่าย เกินเปรียบ ย่อมเป็น ครั้นเมื่อโทษอะไร ๆ
แม้อันข้าพระองค์ กล่าวอยู่ อ. อันตวาสิกนั้นเป็นผู้เคยโกรธแล้ว ย่อมเป็น หามิได้ ดังนี้ ๆ
อ. พระศาสดา ตรัสถามแล้วว่า คุณก่อนสารีบุตร อ. เธอ เมื่อได้ซึ่งสัททวิหาริก ท. ผู้มีรูปอย่างนี้
พึงรับ ซึ่งสัททวิหาริก ท. มีประมาณเท่าไร ดังนี้ ๆ อ. พระเถระ กราบทูลแล้วว่า ข้าแต่พระองค์
ผู้เจริญ อ. ข้าพระองค์ พึงรับ ซึ่งสัททวิหาริก ท. แม้มากนั้นเทียว ดังนี้ ๆ

ครั้งนั้น ในวันหนึ่ง อ. ภิกษุ ท. ยังวาจาเป็นเครื่องกล่าวว่ ได้ยินว่า อ. พระเถระ
ผู้มีชื่อว่าสารีบุตร เป็นผู้กตัญญู เป็นผู้กตเวที เป็น ระลึกแล้ว ซึ่งอุปการะ อันมีภิกษาทัฬหี
หนึ่งเป็นประมาณ ยังพราหมณ์ ผู้ถึงแล้วซึ่งยาก ให้บวชแล้ว แม้อ. พระเถระผู้ชื่อว่าราคะ
เป็นผู้อดทนต่อโอวาท เป็น ได้แล้ว ซึ่งอาจารย์ผู้อดทนต่อโอวาทนั้นเทียว ดังนี้ ให้ตั้งขึ้นพร้อม
แล้ว ในโรงเป็นที่กล่าวกับเป็นที่แสดงซึ่งธรรม ๆ อ. พระศาสดา ทรงสดับแล้ว ซึ่งวาจาเป็น
เครื่องกล่าวของภิกษุ ท. เหล่านั้น ตรัสแล้วว่า คุณก่อนภิกษุ ท. อ. สารีบุตร เป็นผู้กตัญญู
เป็นผู้กตเวที ย่อมเป็น ในกาลนี้นั้นเทียว หามิได้ อ. สารีบุตร เป็นผู้กตัญญู เป็นผู้กตเวที
นั้นเทียว ได้เป็นแล้ว แม้อีกกาลก่อน ดังนี้ ตรัสแล้ว ซึ่งชาคกอันบัณฑิตกำหนดด้วยพระราชกุมาร
พระนามว่าอลินจิตตะ ในทุกนิบาตนี้ว่า

อ. เสนา หมู่ใหญ่ ไร่ร้างทั่วแล้ว เพราะอาศัยซึ่งพระราชกุมาร พระนาม
ว่าอลินจิตตะ ได้ยังช้างให้จับแล้ว ซึ่งพระราชาทรงพระนามว่าโกศล

ผู้ไม่ทรงยินดีพร้อมแล้ว ด้วยความเป็นแห่งพระราชอำนาจเป็นของพระองค์ ให้จับเป็น อ. ภิกษุ ผู้ถึงพร้อมแล้ว ด้วยนิสสัย อย่างนี้ ผู้มีความเพียร อันปรารถนาแล้ว ยังธรรมอันเป็นกุศล ให้เจริญอยู่ เพื่อการบรรลุ ซึ่งธรรมอันเป็นแดนเกษมจากโยคะ ฟังบรรลุ ซึ่งธรรมอันเป็นที่สิ้นไปแห่งสังโยชน์ทั้งปวงโดยลำดับ ดังนี้

ให้พิสดาร เพื่ออันประกาศ ซึ่งเนื้อความนั้น ๆ

แปล โดยอรรถ

๒. พระศาสดา ประทับนั่ง ในพระเชตวันมหาวิหารนั้นแหละ ทรงใคร่ครวญ ด้วยทิพยจักขุญาณว่า วันนี้ กัสสปะบุตรของเราอยู่ด้วยวิหารธรรม อะไรหนอแล ทรงทราบ ว่ากัสสปะบุตรของเรากำลังตรวจดู การตายและการเกิด ของเหล่าสัตว์อยู่ แล้วตรัสว่า ธรรมดาว่า การตายและการเกิด ของเหล่าสัตว์ แม้พุทธญาณ ก็ไม่กำหนดไว้ ใคร ๆ ไม่อาจจะทำการ กำหนด เหล่าสัตว์ผู้ถือปฏิสนธิในท้องมารดาแล้วตายไป ไม่ให้มารดาบิดารู้การรู้ถึงสัตว์เหล่านั้น ไม่ใช่วิสัยของเธอ วิสัยของเรามีประมาณน้อย แต่ว่าการรู้การเห็นเหล่าสัตว์ ผู้ตายอยู่ และผู้เกิดอยู่ โดยประการทั้งปวงเป็นวิสัยของพระพุทธเจ้าทั้งหลายเท่านั้น ทรงแผ่พระโอภาสไป เป็นประหนึ่งประทับนั่ง ณ ที่ตรงหน้า ตรัสพระคาถานี้ว่า

เมื่อใด บัณฑิต บรรเทา ความประมาทด้วยความไม่ประมาท
 เมื่อนั้น บัณฑิตนั้นขึ้นสู่ปัญญาเพียงดังปราสาท เป็นผู้ไม่เศร้าโศก
 ย่อมพิจารณาเห็น หมู่สัตว์ ผู้มีความเศร้าโศก นักปราชญ์
 ย่อมพิจารณาเห็น พวกชนพาลเหมือนชนอยู่บนภูเขา มองเห็น
 พวกชนผู้อยู่บนอากาศพื้น ฉะนั้น ดังนี้ ๆ

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า นุทติ เป็นต้น ความว่า น้ำใหม่ที่ไหลเข้าสู่สระโบกขรณี ให้น้ำแก่ กระจกกระฉ่อน ไม่ให้โอกาส น้ำเก่า นั้น ย่อมจับ คือ ย่อมไล่ น้ำเก่า นั้น ให้ไหลไป โดยที่สุดของตน ชื่อฉันใด บัณฑิต พอกพูน ลักษณะความไม่ประมาทอยู่ ไม่ให้โอกาสความ

ประมาท ซึ่งว่าย่อมบรรเทา คือย่อมนำออก ซึ่งความประมาทนั้นด้วยกำลังความไม่ประมาท
ฉนั้นนั้นนันทิว ในกาลใด ในกาลนั้น บัณฑิต บรรเทาความประมาทได้แล้ว บำเพ็ญปฏิบัติ
อันเหมาะสมแก่ปัญญาเพียงดังปราสาทนั้นอยู่ ชื่อว่า ขึ้นสู่ปัญญาเพียงดังปราสาท กล่าวคือ
ทิพยจักขุญาณ อันชื่อว่าบริสุทธิ์ เพราะอรรถสูงยิ่งด้วยปฏิบัติที่นั้นเหมือนบุคคล ขึ้นสู่ปราสาท
ด้วยบันได ฉะนั้น เป็นผู้ชื่อว่าไม่เศร้าโศก เพราะละลูกศรคือความเศร้าโศกได้แล้ว ย่อมพิจารณา
เห็น คือ ย่อมมองเห็น ซึ่งหมุ่สัตว์ คือ สัตตนิกายผู้ซึ่งมีความเศร้าโศก เพราะยังละลูกศรคือ
ความเศร้าโศกไม่ได้ ผู้ตายอยู่และเกิดอยู่ ด้วยทิพยจักขุญาณ ฯ ถามว่า เปรียบเหมือนอะไร ฯ
ตอบว่า เปรียบเหมือนชนอยู่บนภูเขามองเห็นพวกชนอยู่บนภาคพื้น ฯ อธิบายว่า บุคคล
ผู้อยู่บนยอดภูเขา ย่อมมองเห็น พวกชนผู้อยู่บนภาคพื้น โดยไม่ยาก หรือบุคคลที่อยู่ทีปราสาท
ชั้นบน ย่อมมองเห็นพวกชนซึ่งอยู่ที่บริเวณปราสาท โดยไม่ยาก ฉนั้นใด นักปราชญ์ คือ บัณฑิต
ได้แก่ พระมหาจีณาสพเมื่อนั้น ก็ย่อม
พิจารณาเห็น พวกชนที่ถอนพืชแห่งวัฏฏะยังไม่ได้ ชื่อว่าพวกชนพาลผู้ตายอยู่และผู้เกิดอยู่
โดย ไม่ยาก ฉนั้นนั้น ดังนี้ ฯ